

Kvalita vody v produkčních rybnících – vztah živin, planktonu a rybí obsádky

Libor Pechar

Baxa, M., Benedová, Z., Faina, R., Chmelová, I., Kröpfelová, L., Potužák, J., Přikryl, I., Strnadová, J., Šulcová, J., Tesařová, B., Vácha, A.

*Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta, Laboratoř aplikované ekologie*

a

ENKI o.p.s., Třeboň

Rybníky se staly během staletí nedílnou součástí krajiny

Rybniční biocenózy pochází z aluviálních vod – tůň a slepých ramen podél řek

Rybníky tak představují VKP mimo jiné, právě jako zdroj biodiverzity a jejich funkci v hydrologickém systému krajiny

*Rybníky se staly během staletí
nedílnou součástí krajiny*

A jsou krásné

Jak hodnotit kvalitu vody v rybnících?

Rybníky se staly během staletí nedílnou součástí krajiny

Ale kvalita rybníčních vod je velmi často hodnocena jako špatná

A to už tak krásné nejsou

Jak hodnotit kvalitu vody v rybnících?

Rybníky se staly během staletí nedílnou součástí krajiny

Ale kvalita rybníčních vod je velmi často hodnocena jako špatná

***Vysoká míra eutrofizace – sinice
V rybnících se nedá koupat
Jsou zabahněné – malá retence
Z rybníků odtéká množství živin
– zejména P***

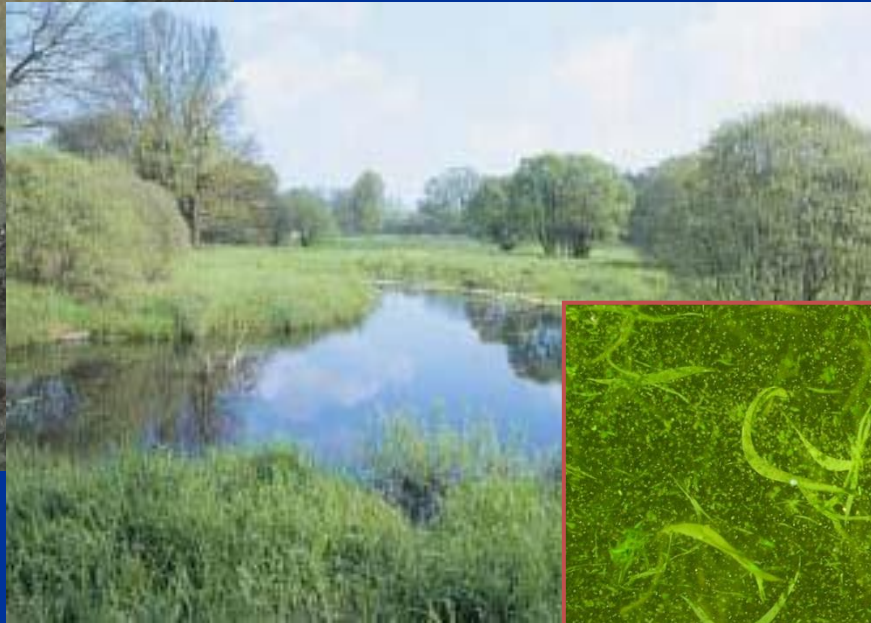

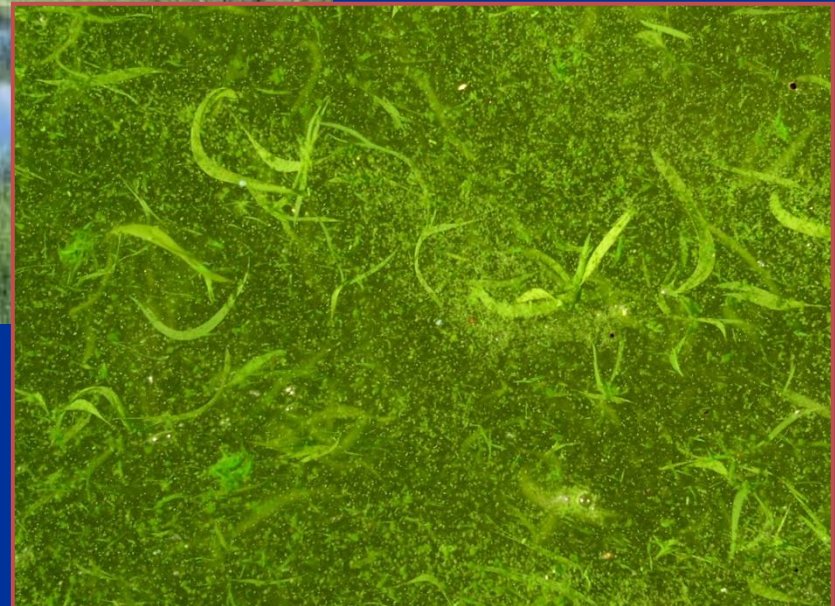

Rybniční biocenózy pochází z aluviálních vod – tůň a slepých ramen podél řek

Ale to jsou lokality, které vykazují srovnatelně vysoké koncentrace živin jaké máme v rybnících – jsou to přirozeně eutrofní vody

A mohou mít i sinice

Jak hodnotit kvalitu vody v rybnících?

Dobrá / Špatná – nestačí

***Potřebujeme
Kvantitativní parametry***

Např. NV č.401/2015Sb .

***Rozlišovat rybníky
produkční vs. rekreační***

***Porovnání s hodnotami
přípustného znečištění
neřeší problém jak nevyhovující
stav změnit***

Jak hodnotit kvalitu vody v rybnících?

Dobrá / Špatná – nestačí

***Potřebujeme
Kvantitativní parametry***

Např. NV č.401/2015Sb .

***Rozlišovat rybníky, např.
produkční vs. rekreační***

***Porovnání s hodnotami
přípustného znečištění
neřeší problém jak nevyhovující
stav změnit***

- 1. Popsat jak „jsme dosáhli“
současného stavu rybníků***
- 2. Porozumět procesům, které
se v rybnících odehrávají***

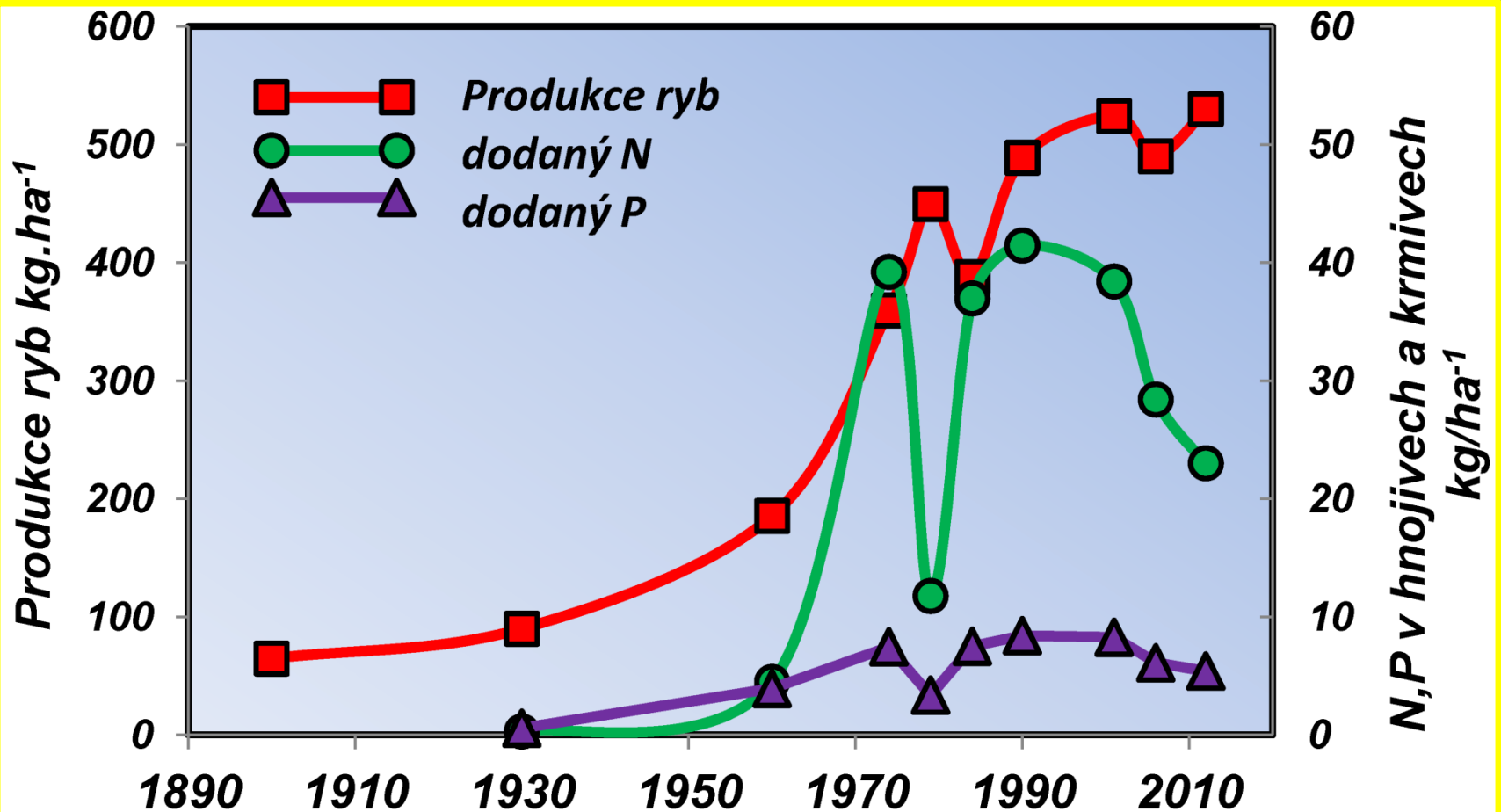

***Míra eutrofizace – koncentrace celkového dusíku a fosforu ve vodě
a projev eutrofizace – koncentrace chlorofylu a hodnoty průhlednosti
Třeboňsko od 50.tých let 20. století***

<i>Roky</i>	<i>TN</i>	<i>TP</i>	<i>Chlorofyl a</i>	<i>Průhlednost</i>
	<i>[mg/L]</i>	<i>[mg/L]</i>	<i>[mg/L]</i>	<i>[m]</i>
<i>1954-56</i>	<i>1,70</i>	<i>(0,16)</i>	<i>(40)</i>	<i>1,10</i>
<i>1990-91</i>	<i>2,60</i>	<i>0,29</i>	<i>121</i>	<i>0,45</i>
<i>2000-01</i>	<i>2,27</i>	<i>0,29</i>	<i>140</i>	<i>0,42</i>
<i>2010-11</i>	<i>2,70</i>	<i>0,27</i>	<i>129</i>	<i>0,49</i>
<i>2012-14</i>	<i>2,36</i>	<i>0,21</i>	<i>120</i>	<i>0,52</i>

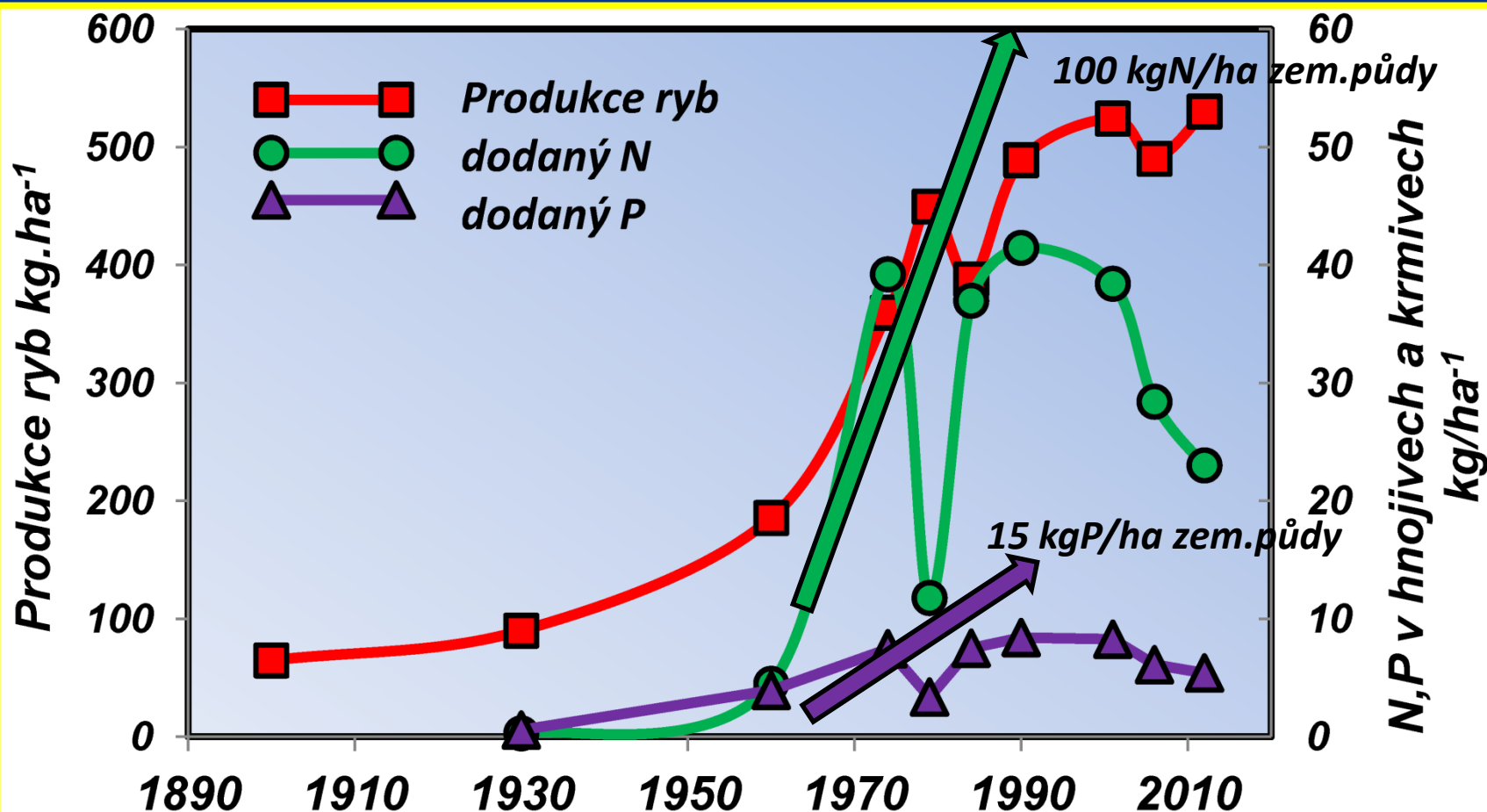

**Nárůst produkce ryb a vstupů N a P
Třeboňsko**

Nárůst produkce ryb a vstupů N a P Třeboňsko

+ odpadní vody, atmosférické depozice

Sledované rybniční oblasti (lokality)

- *Setřídění podle regionálních pracovišť
AOPK ČR a správ chráněných území*
- *150 rybníků s 615 odběry*
- *Rozdělení dle geografického umístění a
intenzity využívání:*

Intenzivní oblasti

Extenzivní oblasti

Průmyslové oblasti

NPR Řežabinec a PR Kačležský

CHKO Třeboňsko

PR Kačležský rybník

NPR Řežabinec

NPR Lednické rybníky

AOPK ČR Pardubice

AOPK ČR České Budějovice

AOPK ČR Brno

AOPK ČR Ústí nad Labem

AOPK ČR Olomouc

CHKO Poodří

AOPK ČR Ostrava

AOPK ČR Havlíčkův Brod

AOPK ČR Plzeň

CHKO Žďárské vrchy

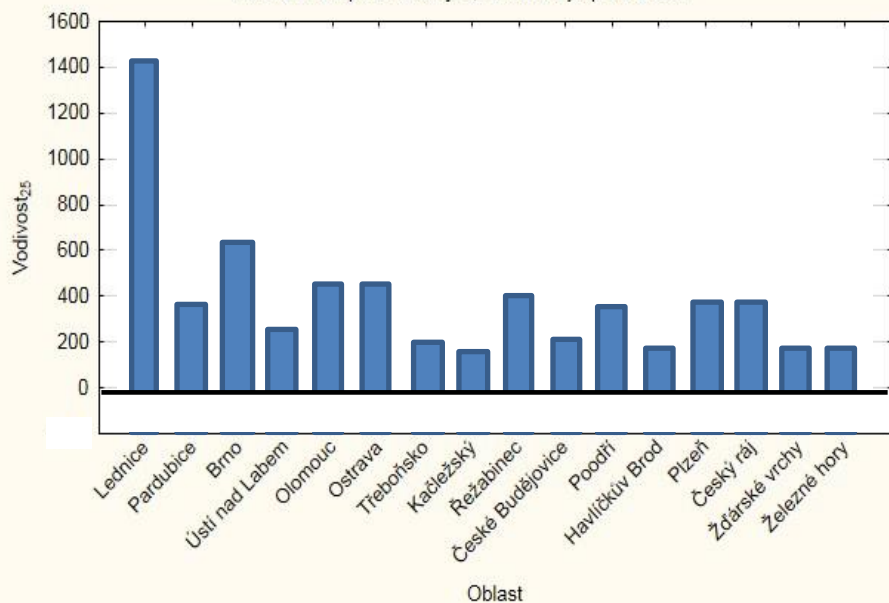
CHKO Železné hory

CHKO Český ráj

Analýza rozdílů mezi oblastmi (lokalitami) ČR 1995 - 2012

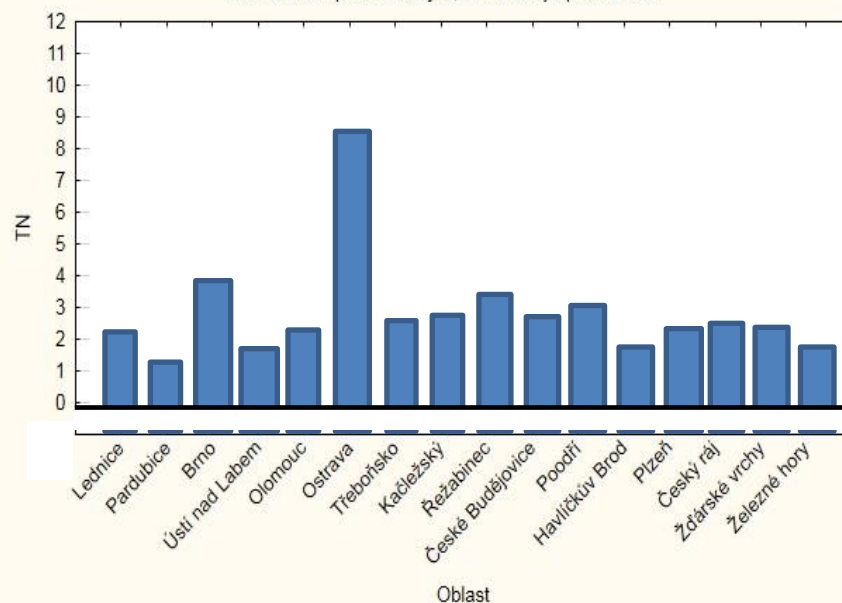
Porovnání průměrných hodnoty vodivosti v $\mu S \cdot cm^{-1}$

Oblast; Průměry MNČ
Současný efekt: $F(15, 570)=315,75, p=0,0000$
Dekompozice efektivní hypotézy
Vertikální sloupce označují 0,95 intervaly spolehlivosti

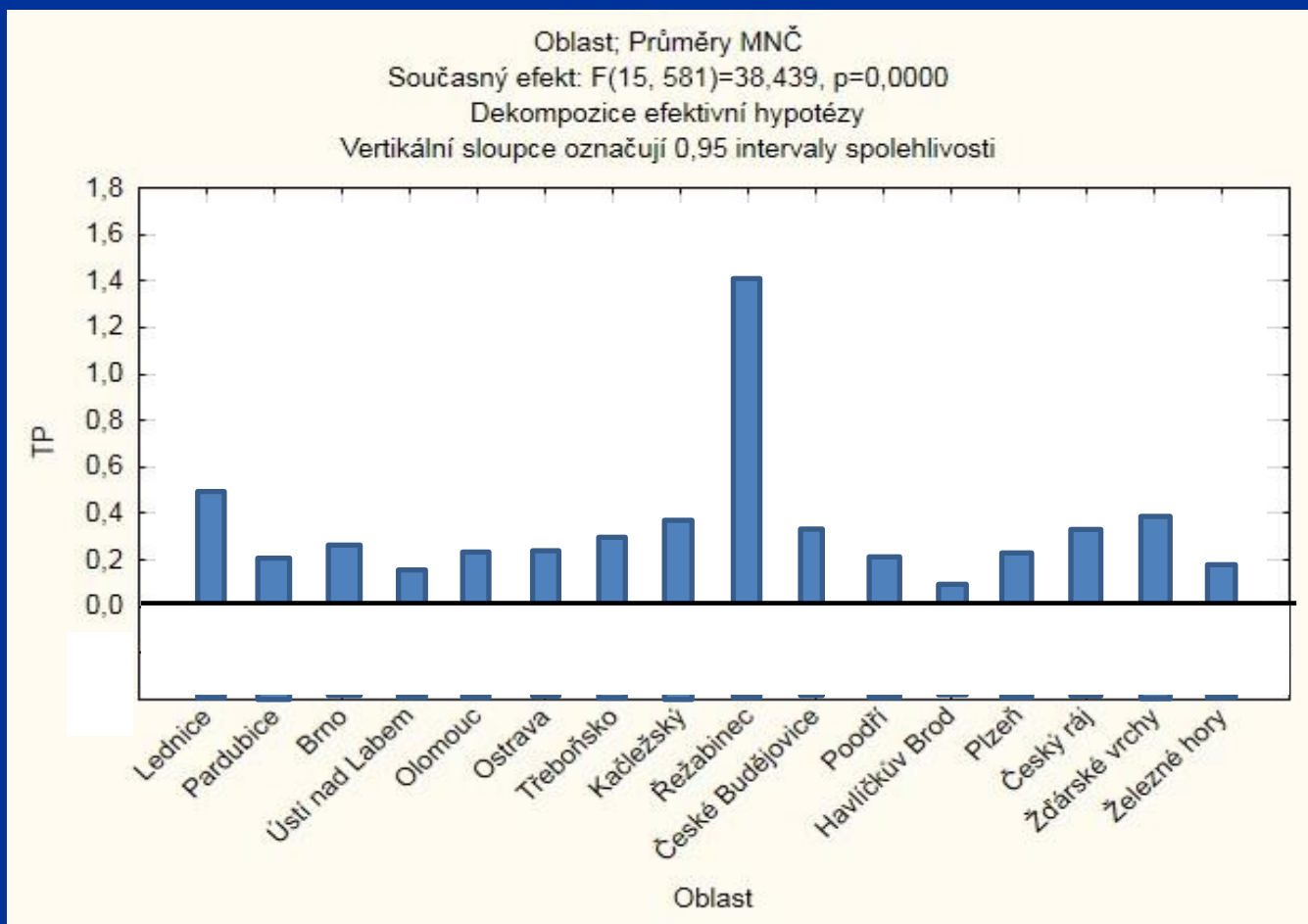
Porovnání průměrných hodnot TN v mg/L

Oblast; Průměry MNČ
Současný efekt: $F(15, 554)=7,0452, p=,00000$
Dekompozice efektivní hypotézy
Vertikální sloupce označují 0,95 intervaly spolehlivosti

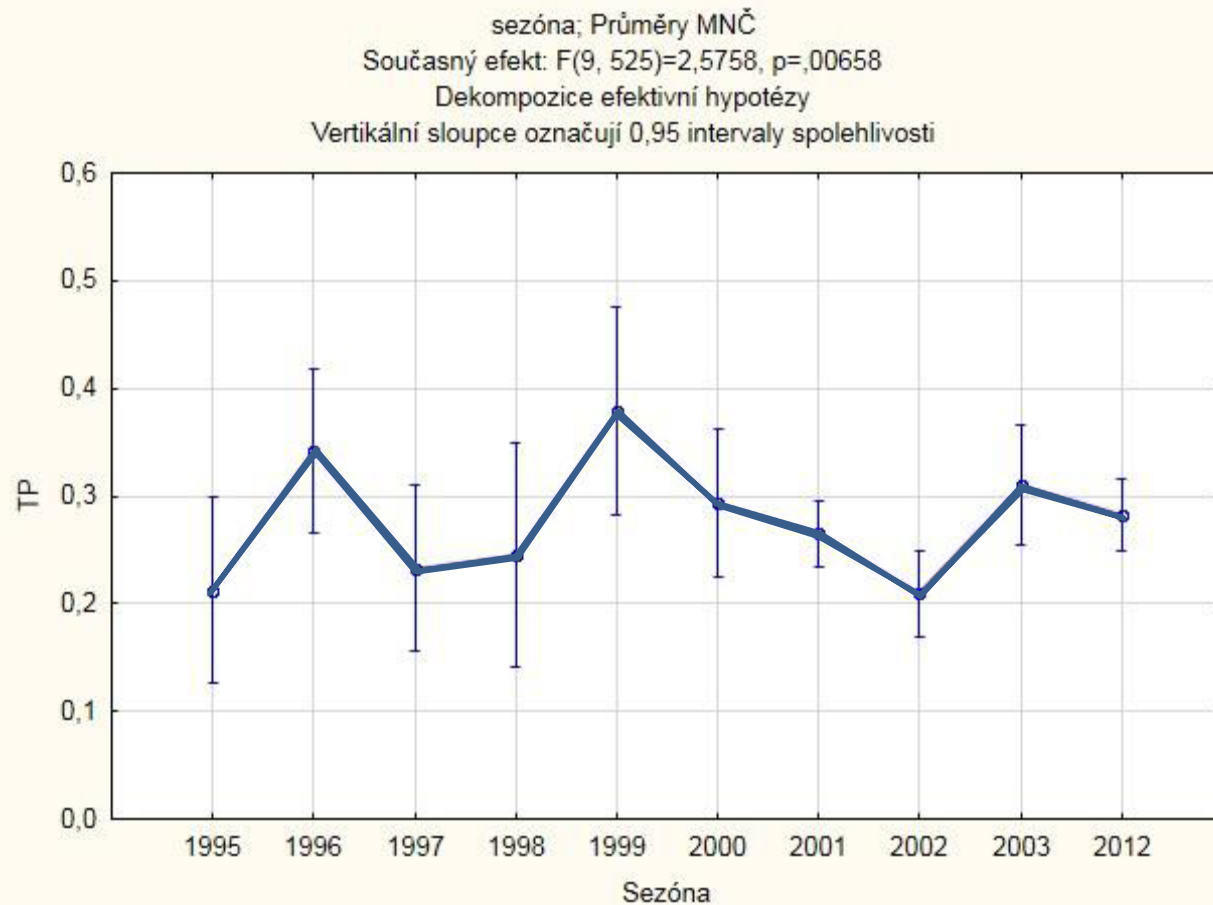

Analýza rozdílů mezi oblastmi (lokalitami) TP ČR (1995 – 2012)

Analýza trendu TP v rybníčních vodách ČR (1995 – 2012)

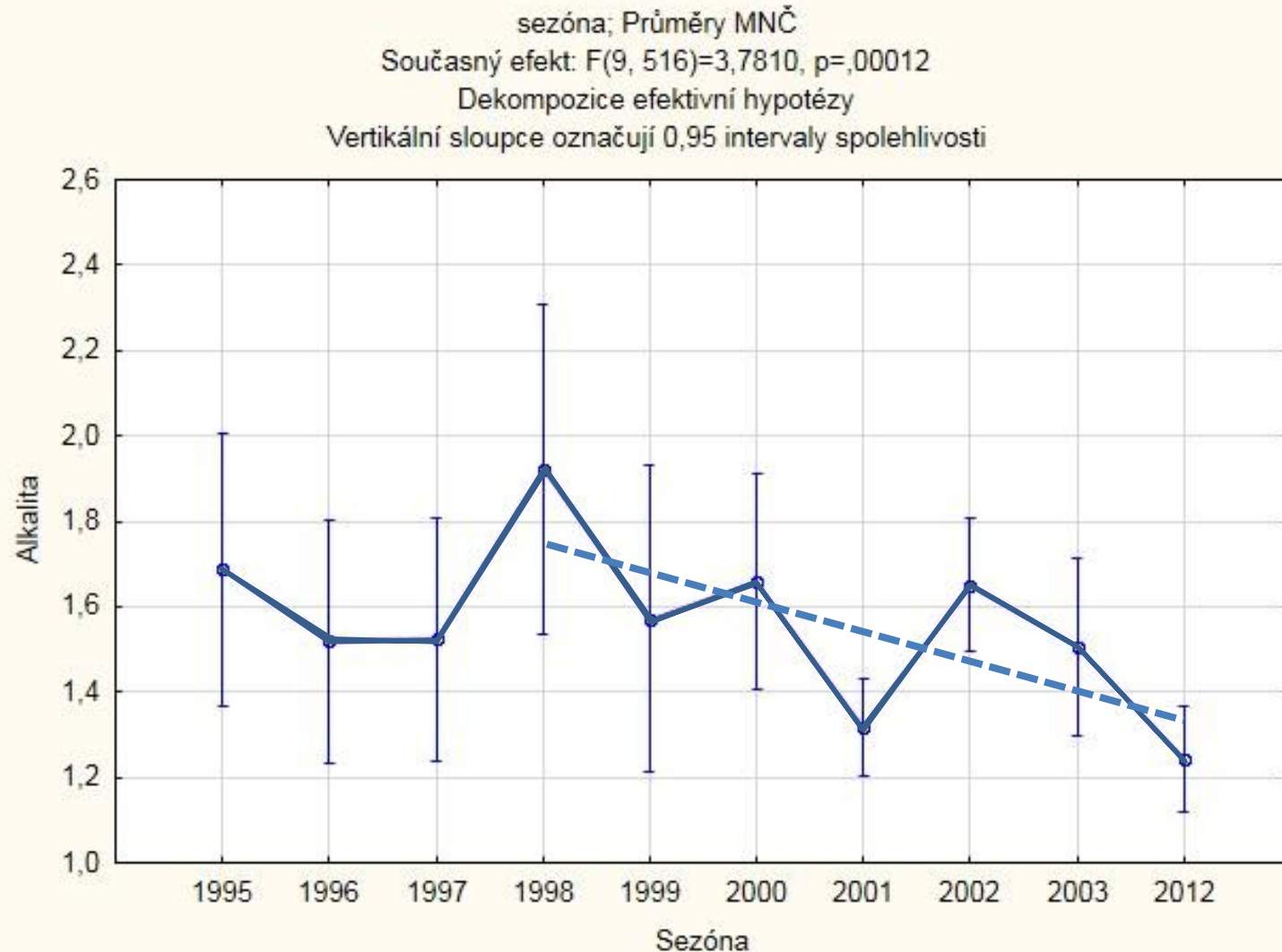

***Míra a projevy eutrofizace a změny v koncentraci rozpuštěných látek
Třeboňsko od 50.tých let 20. století***

Rok	Vodivost	HCO ₃ ⁻	TN	TP	Chlorofyl-a	Průhlednost
	μS/cm	mg/L	mg/L	mg/L	μg/L	m
1990-91	361	125	260	0,29	121	0,45
2000-01	246	82,1	2,27	0,29	140	0,42
2008	233	98,9	2,61	0,34	134	0,44
2010	189	70,9	2,70	0,25	119	0,57
2011	204	75,9	2,71	0,29	144	0,42
2012	209	77,5	2,57	0,25	140	0,51

Zřetelný pokles alkality

Analýza trendu alkality v rybničních vodách ČR (1995 – 2012)

Chemismus rybníčních vod je důležitý, ale o tom, jak jsou živiny využívány (nebo taky ne) ještě rozhodují „zvířata“

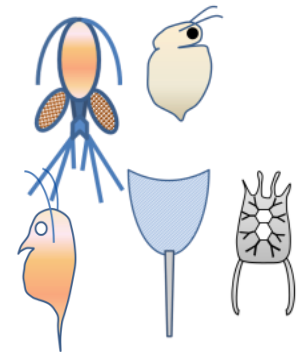
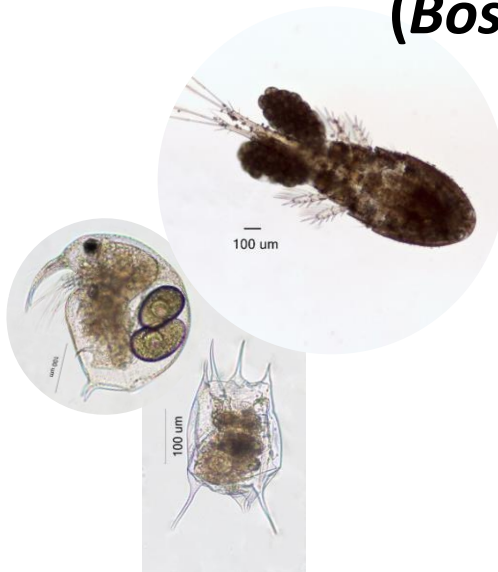
Klíčový hráči

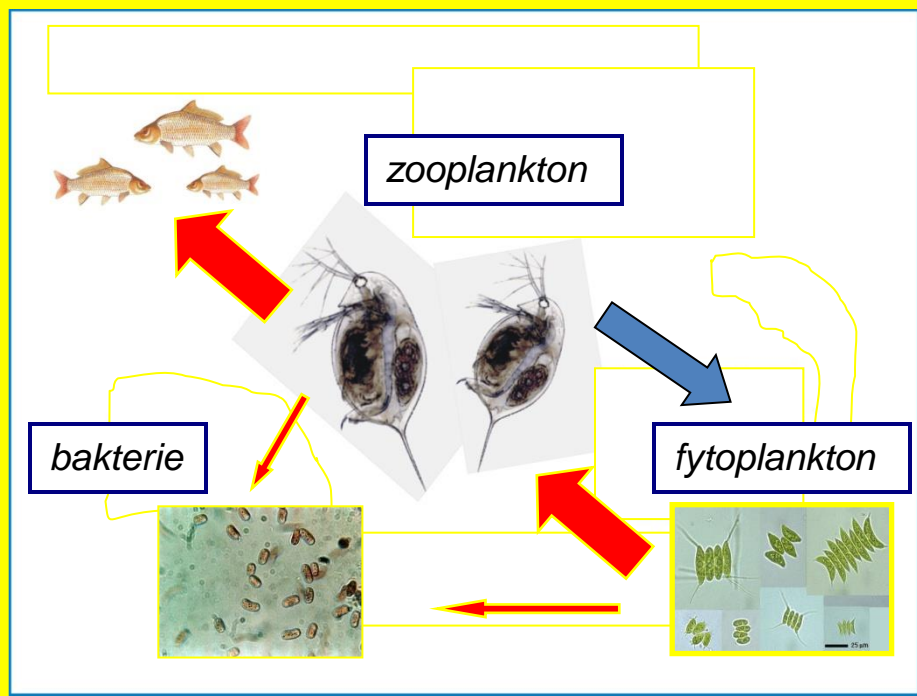
V hlavní roli:
Velké perloočky rodu *Daphnia*

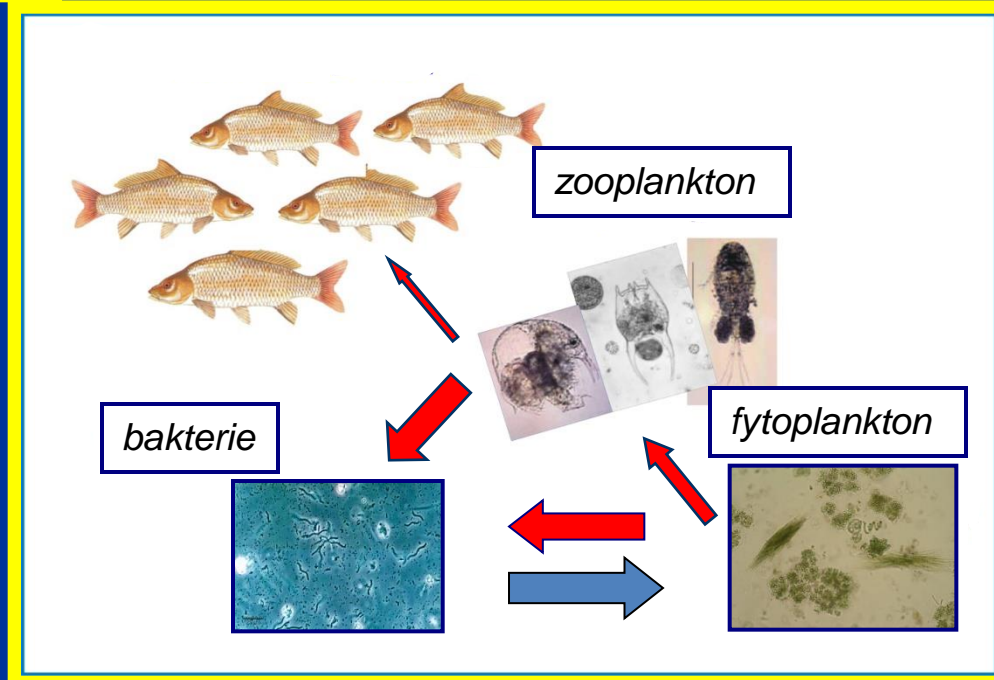
Dále:
Drobný zooplankton, malé perloočky
(*Bosmina*), buchanky a vířníci

**Nižší biomasa ryb
velký zooplankton
intenzivní přenos látek a
energie do produkce ryb**

**Velké rybí obsádky
drobný zooplankton
neefektivní přenos látek a
energie do produkce ryb**

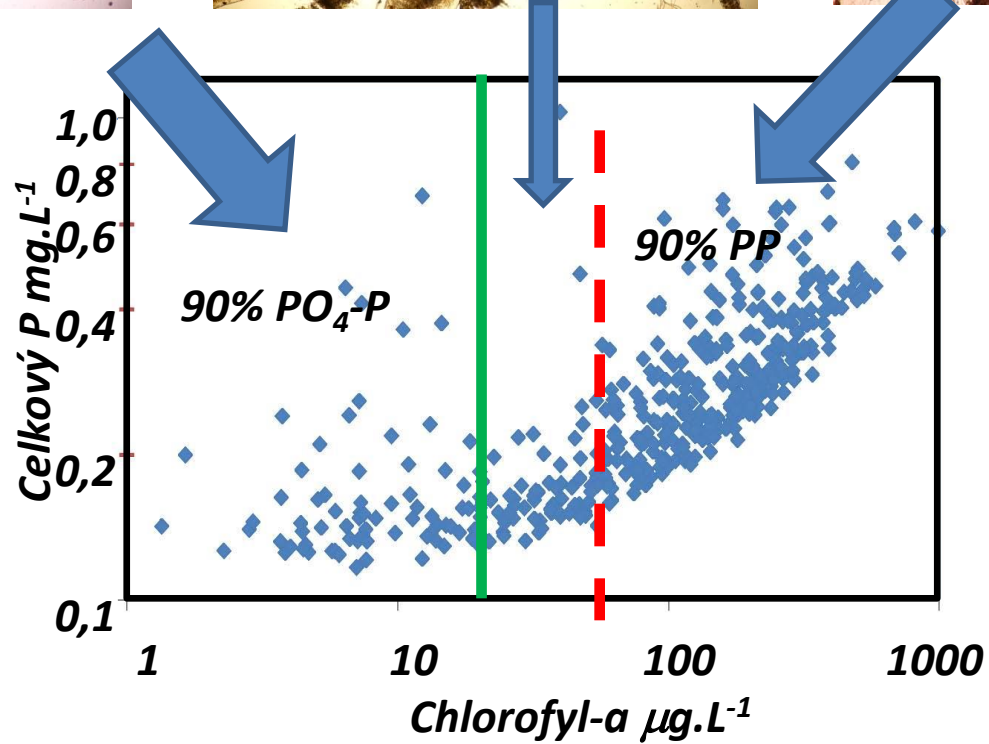
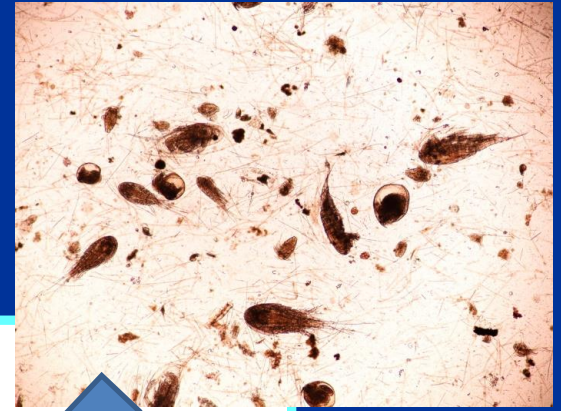
Hrubý

**Zooplankton
Střední**

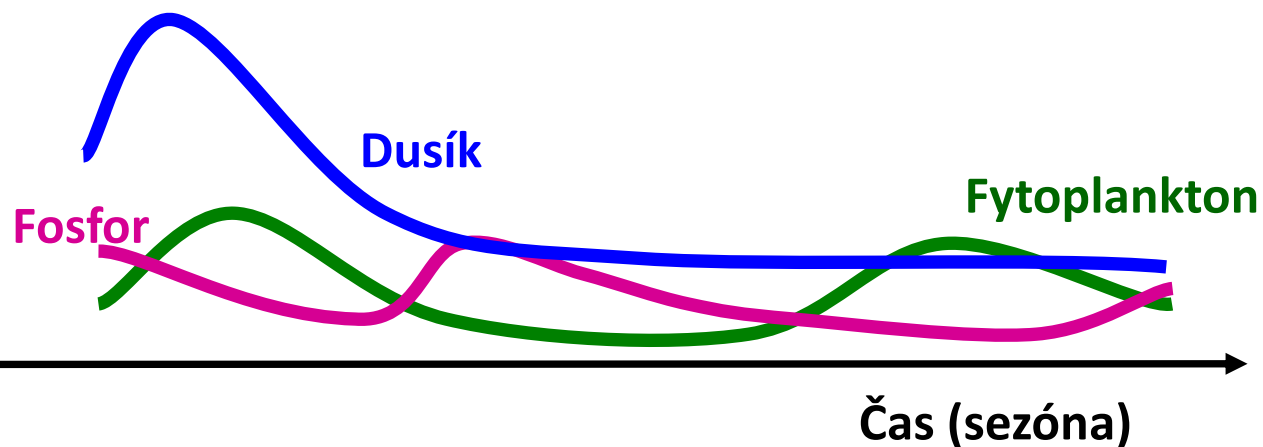
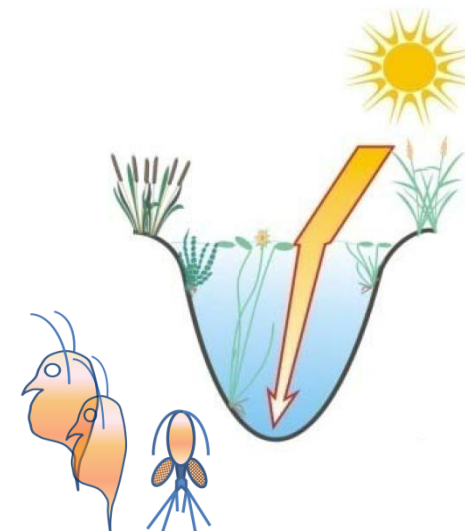
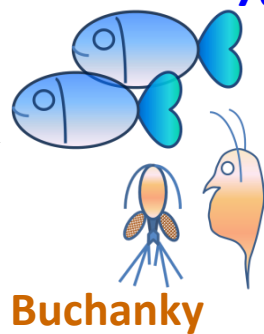

Jemný

Malá rybí obsádka/nížejší úroveň eutrofizace
70. léta 20. století

Koncentrace biomasy a dostupných živin

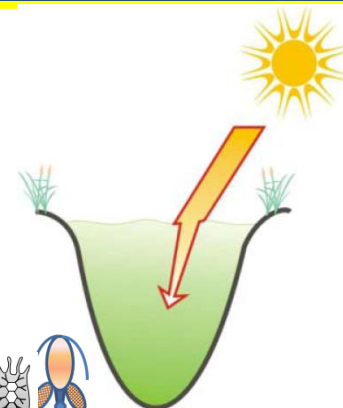
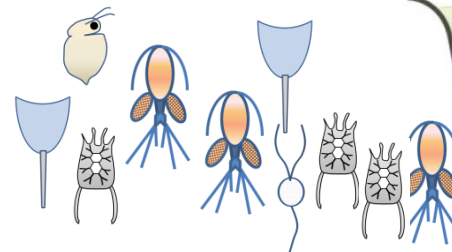
Velká rybí obsádka/nížeí úroveň eutrofizace
70. léta 20. století

Koncentrace biomasy a dostupných živin

buchanky

perloočky

chlorokokální řasy
a zelení bičíkovci

Cryptomonas

sinice

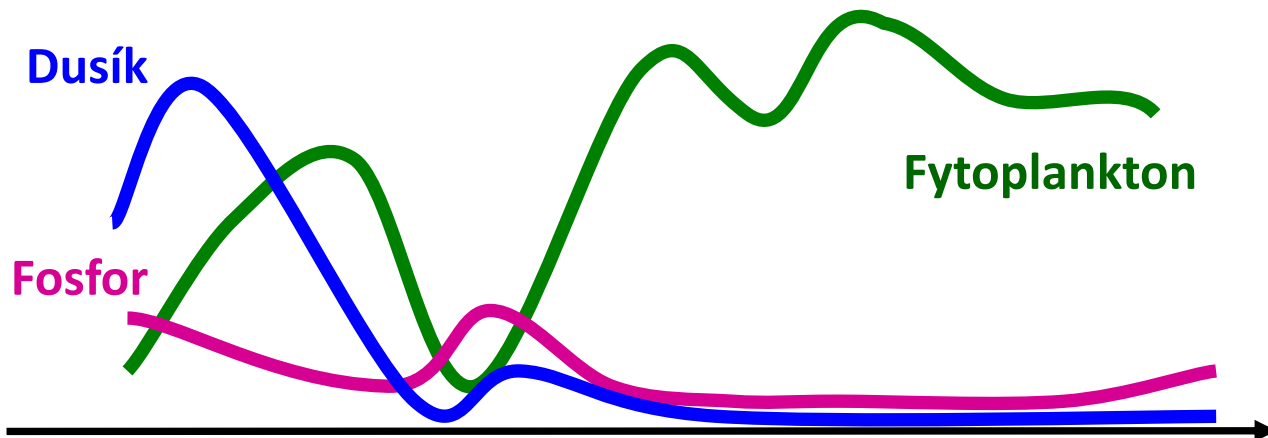
chlorokokální řasy

Dusík

Fosfor

Fytoplankton

Čas (sezóna)

Velká rybí obsádka/vysoká úroveň eutrofizace současnost

Koncentrace biomasy a dostupných živin

buchanky

perloočky

vířníci

chlorokokální řasy
a zelení bičíkovci

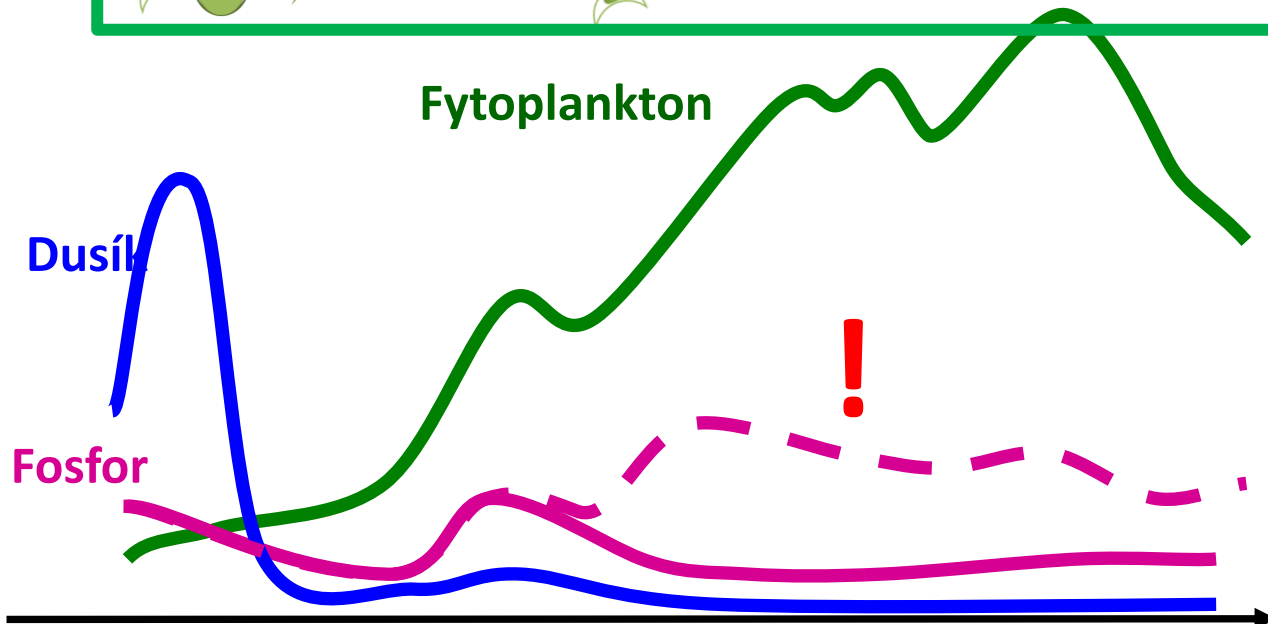
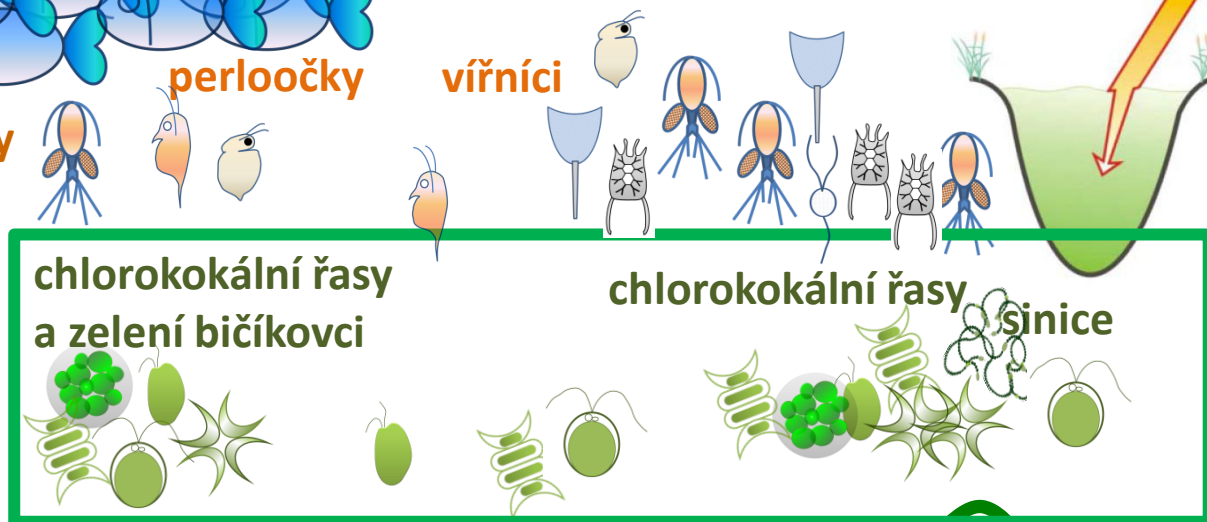
chlorokokální řasy
sinice

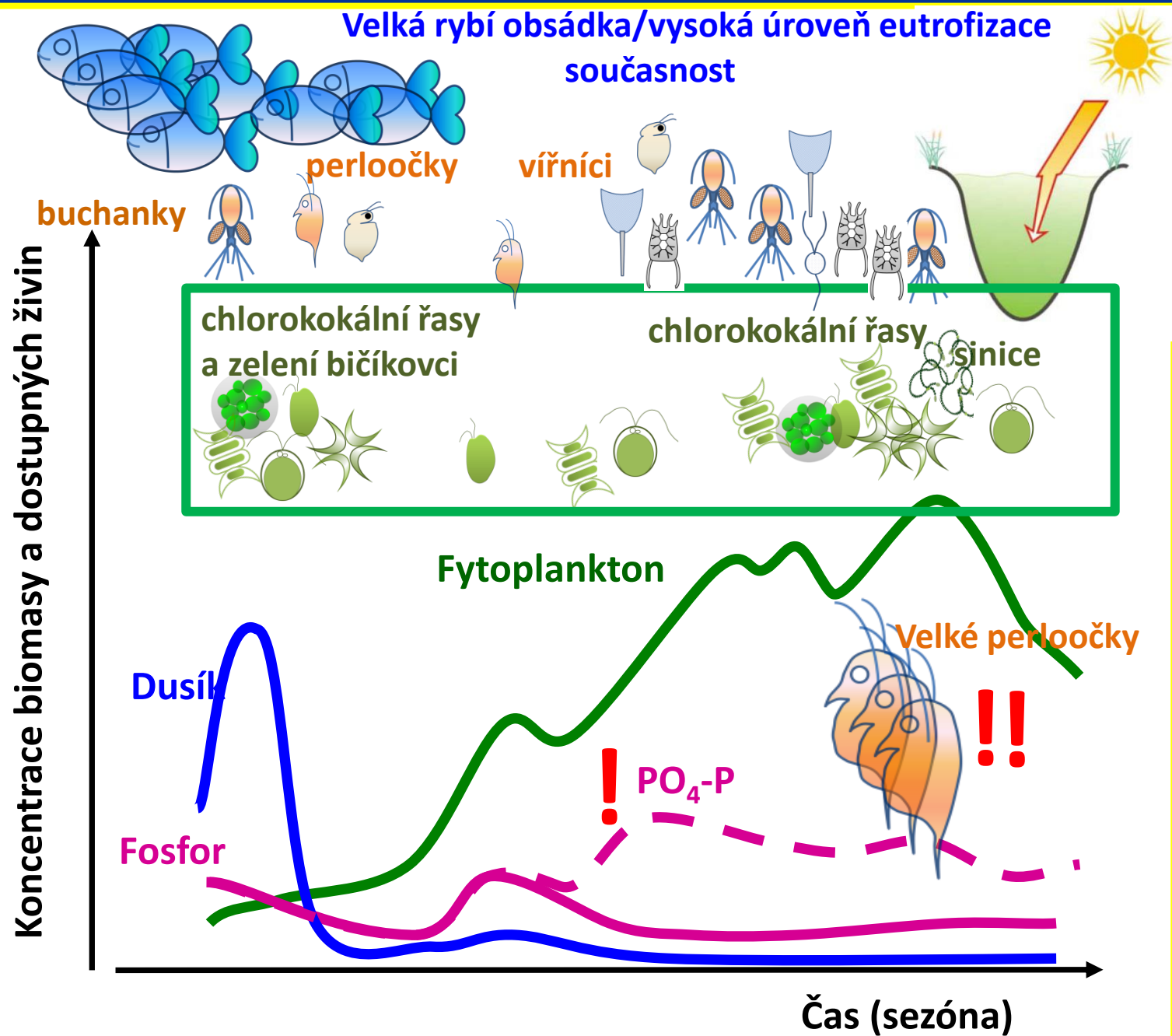
Fytoplankton

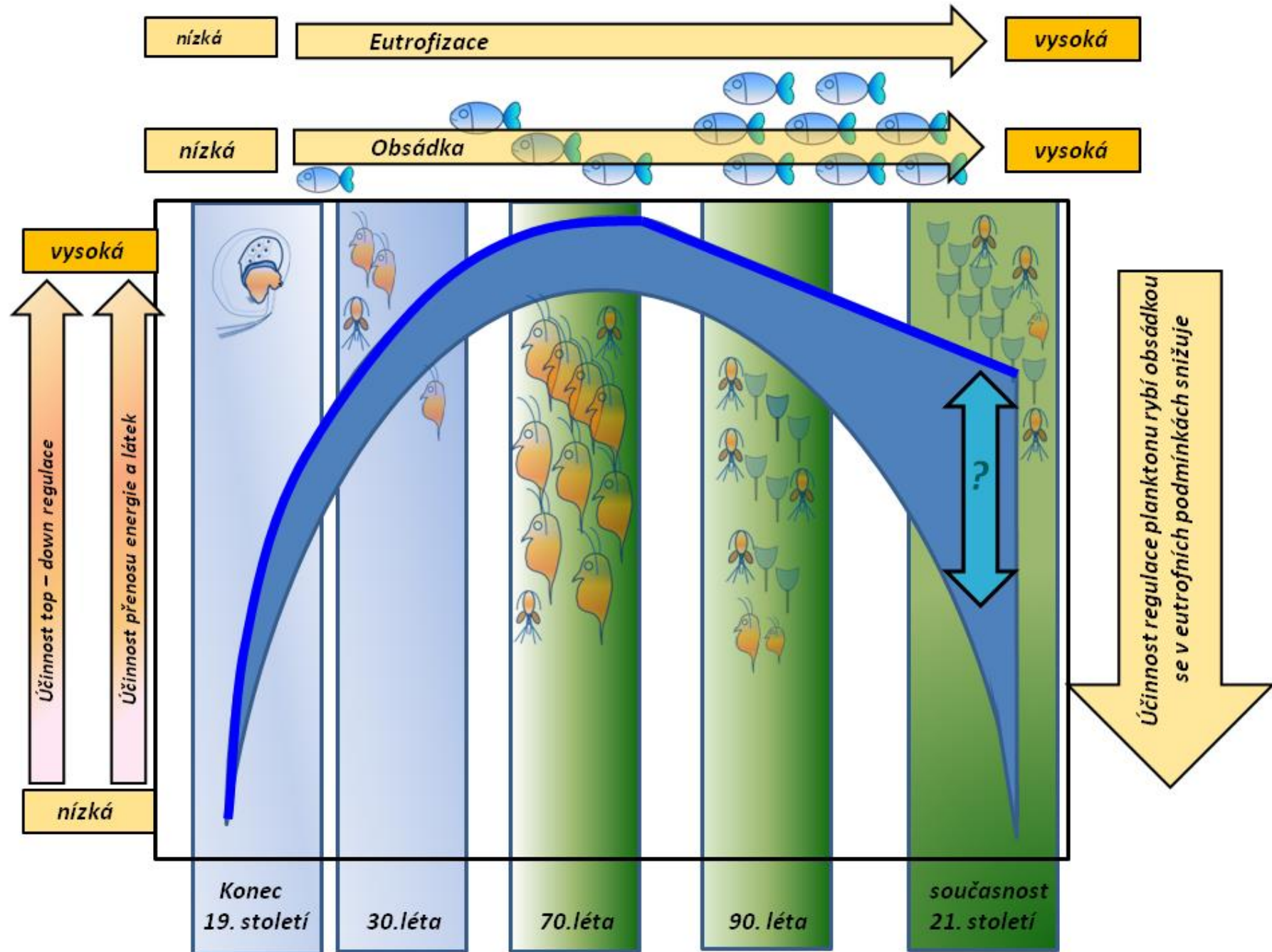
Dusík

Fosfor

Čas (sezóna)

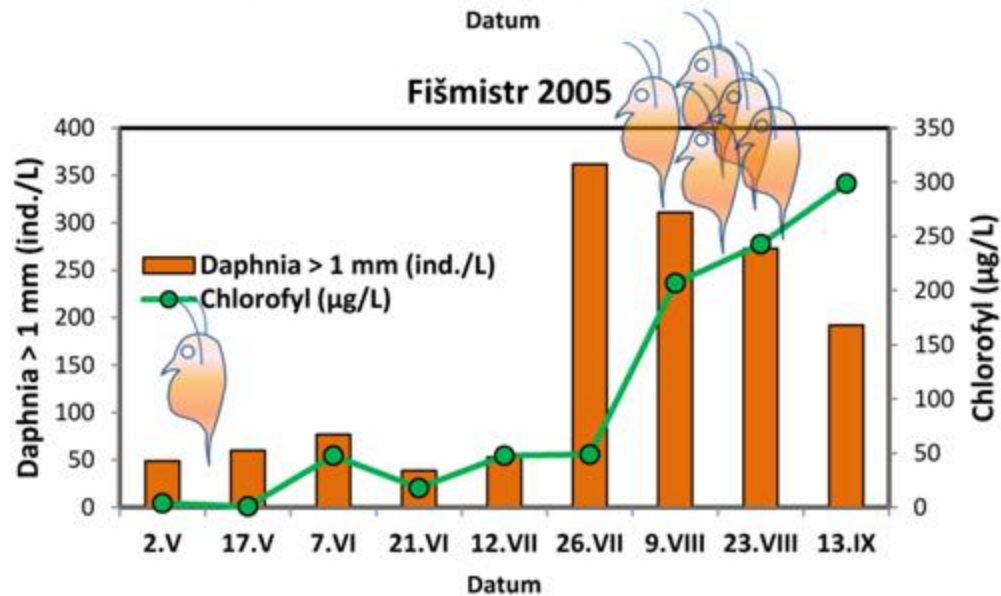
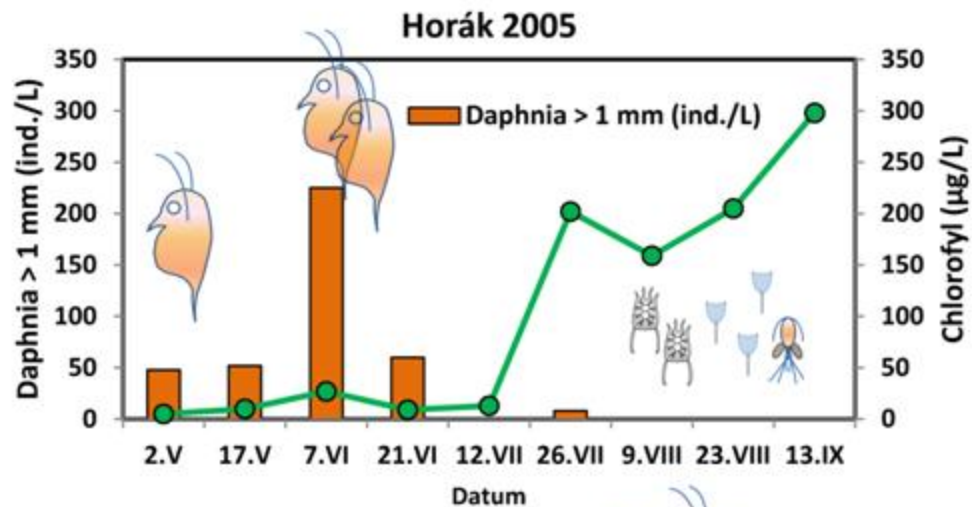

Souhrn

- *současné možnosti řídit rybniční ekosystém rybí obsádkou nebude v podmínkách silné eutrofizace tak efektivní jako v 70. letech minulého století*
- *drastické snížení rybí obsádky (eliminace kapra) způsobí zásadní změnu ve struktuře planktonu i v celé rybniční biocenóze*
- *dominance velkého zooplanktonu – dafnií navodí stádium čisté vody*
- *uvolněnou niku využijí vláknité řasy, sinice nebo makrofyta a budou mobilizovat zásobu živin v sedimentech, zejména P.*
- *velká zásoba živin umožní enormní rozvoj primárních producentů, jejichž životní projevy mohou významně destabilizovat vodní prostředí*
- *Řešení vysoké eutrofizace rybníků nepřinese pouhé snížení obsádek, bude to dlouhý proces postupného snižování zatížení živinami*

Děkuji za pozornost

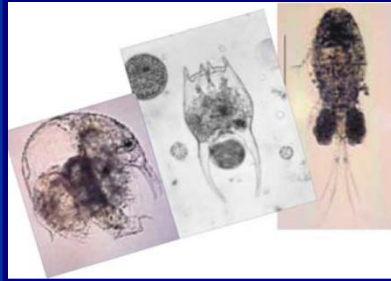

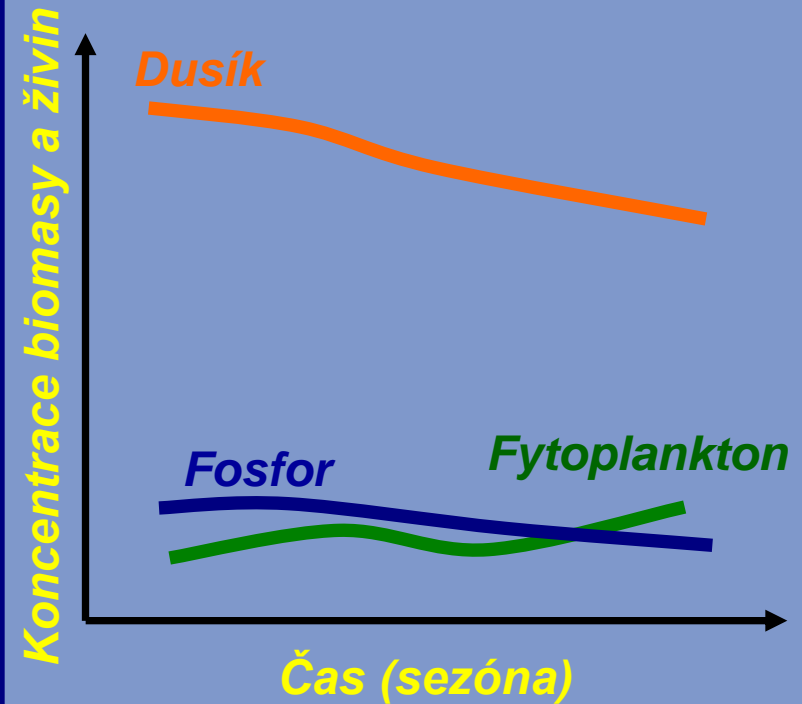
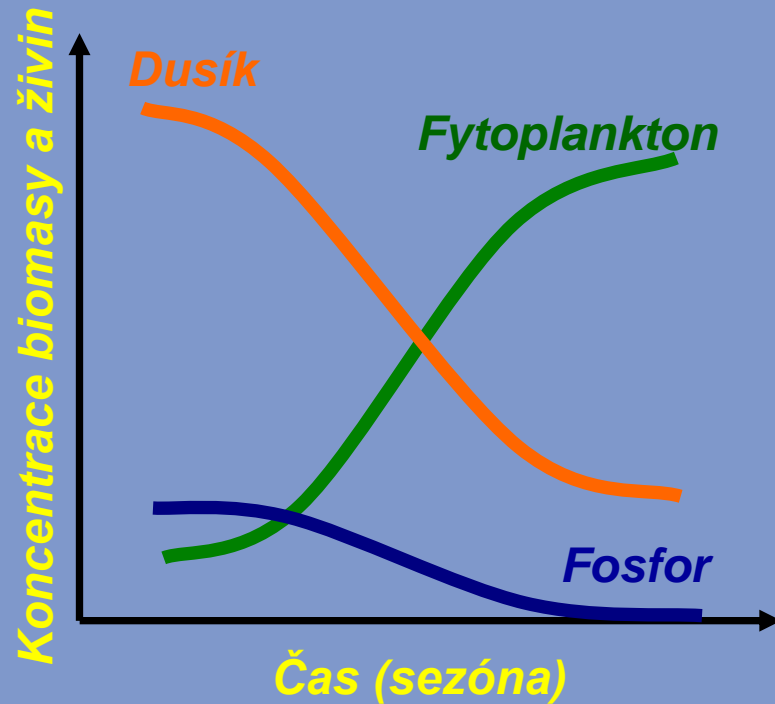
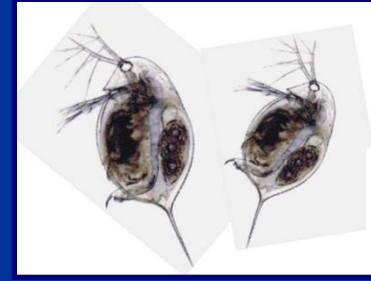
Co lze na rybníce během roku očekávat?

Rybí obsádka

velká
drobný zooplankton

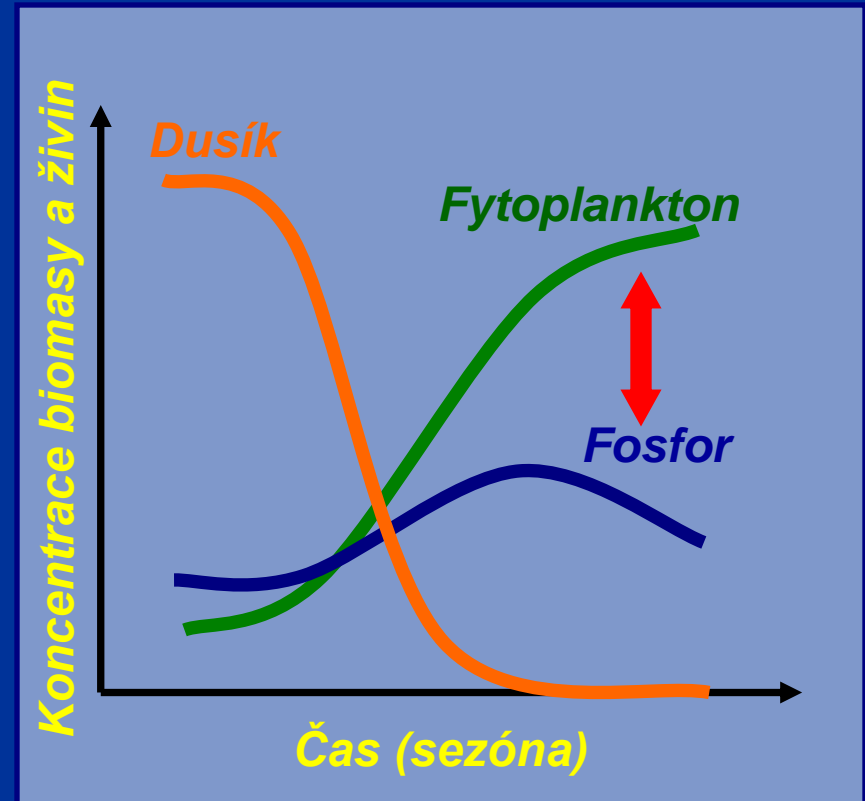
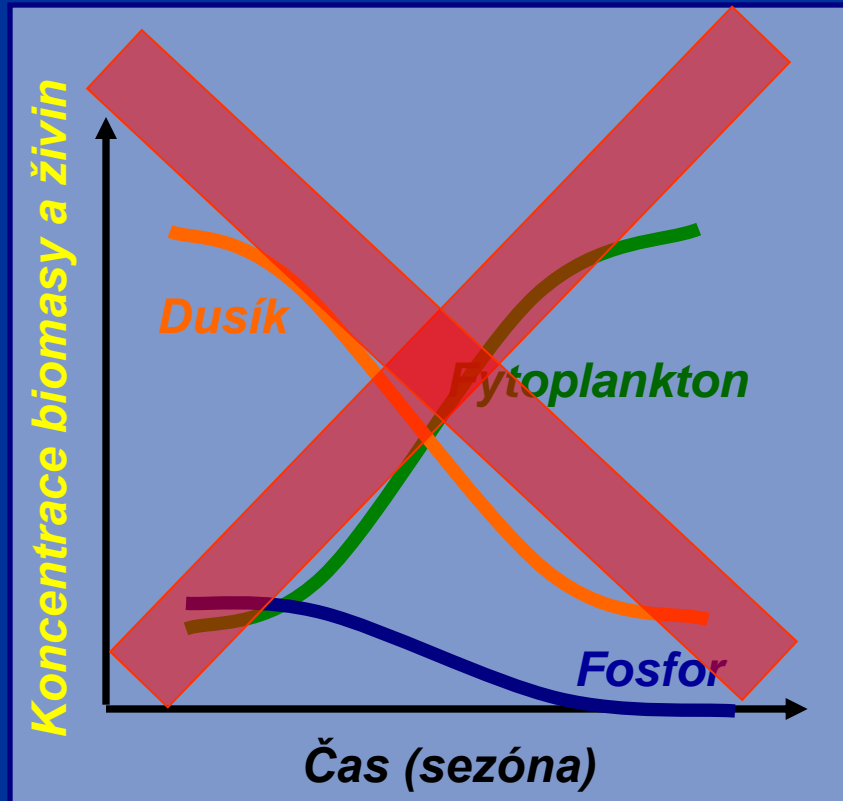

malá
velký zooplankton (dafnie)

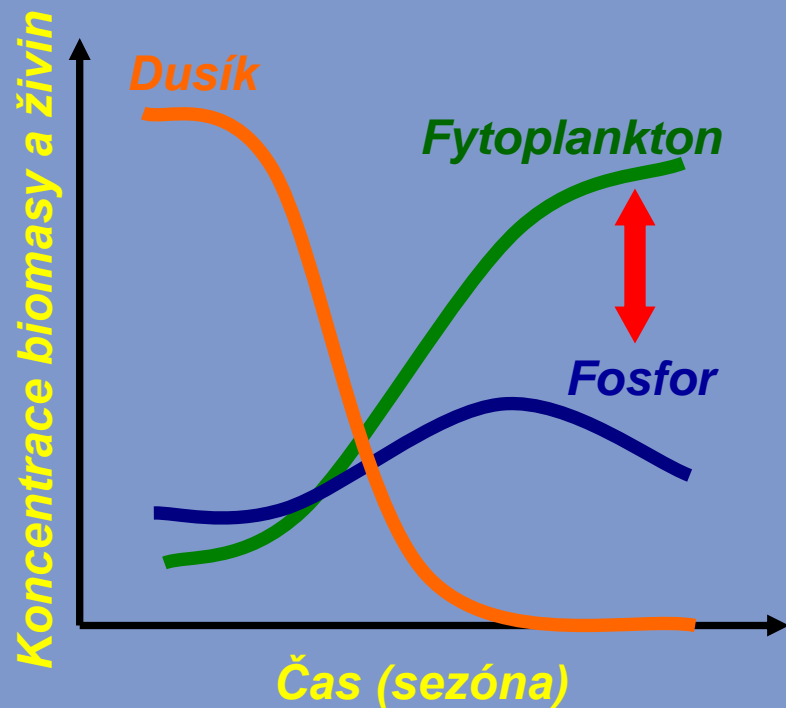
Co lze v rybníce během roku očekávat? velká rybí obsádka

Očekávaná situace se nekoná

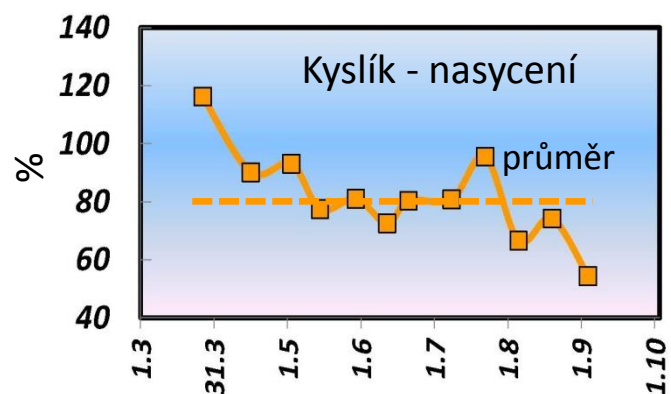
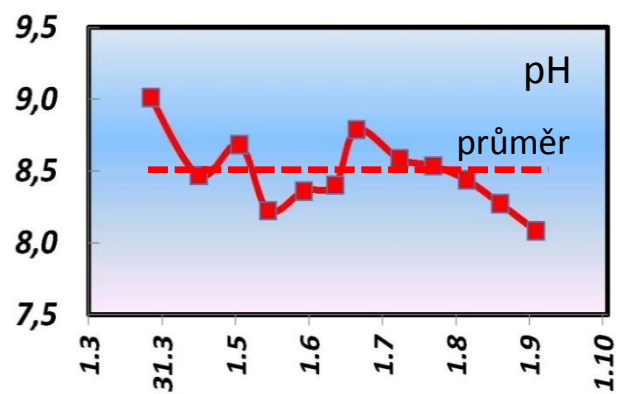
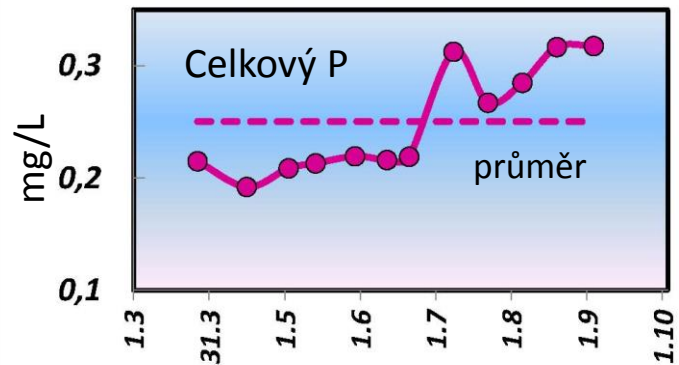
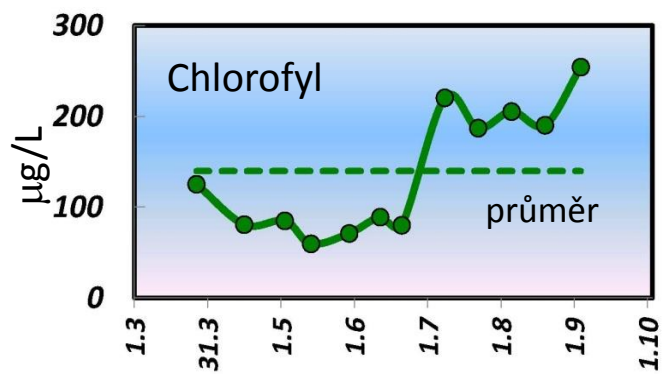

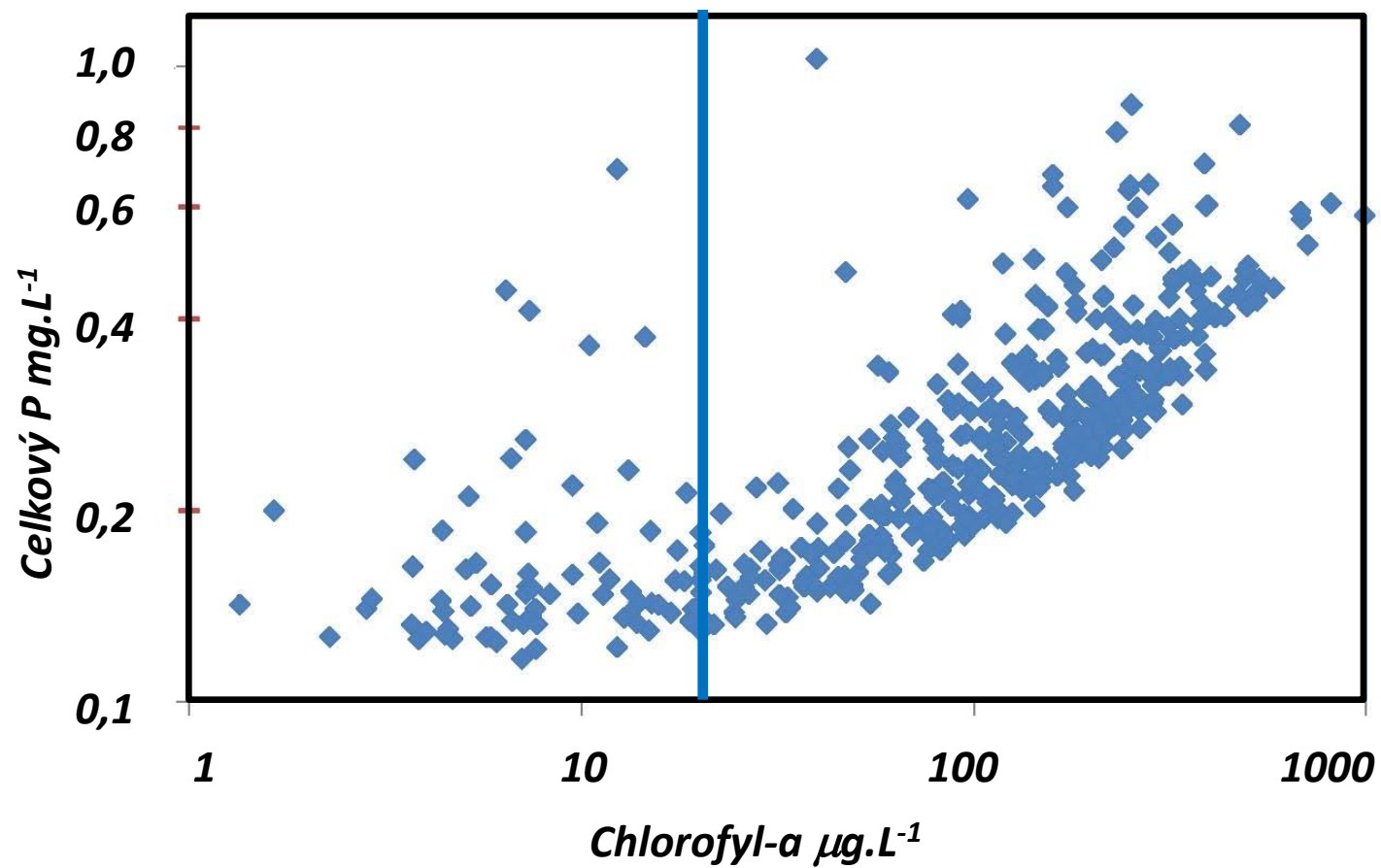
Proč tato podivná situace –
růst fytoplanktonu a ještě
nárůst koncentrace fosfátů

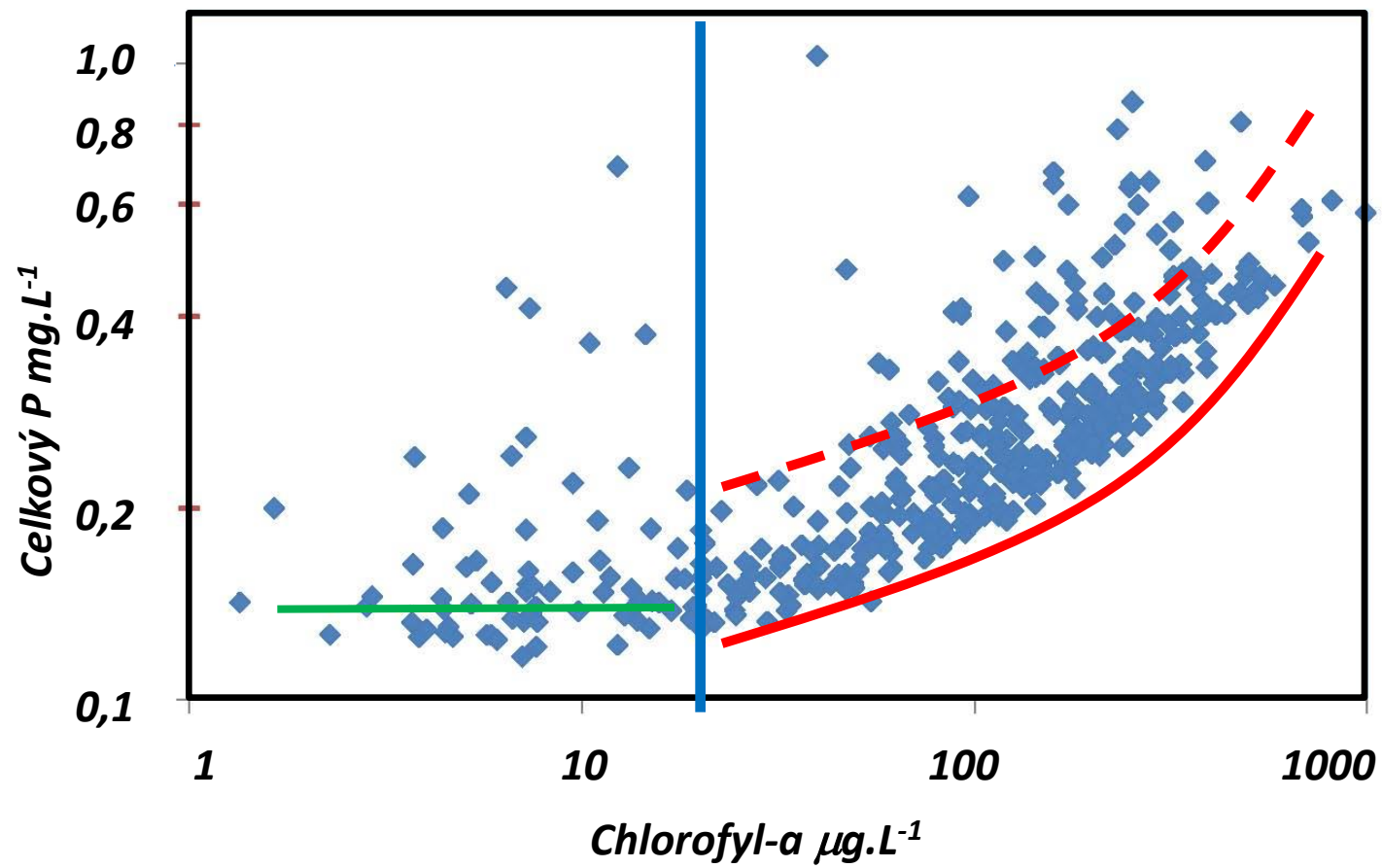
Co lze v rybníce během roku očekávat?
Vysoké koncentrace fosfátů, vysoké koncentrace celkového fosforu,
vodní květ sinic

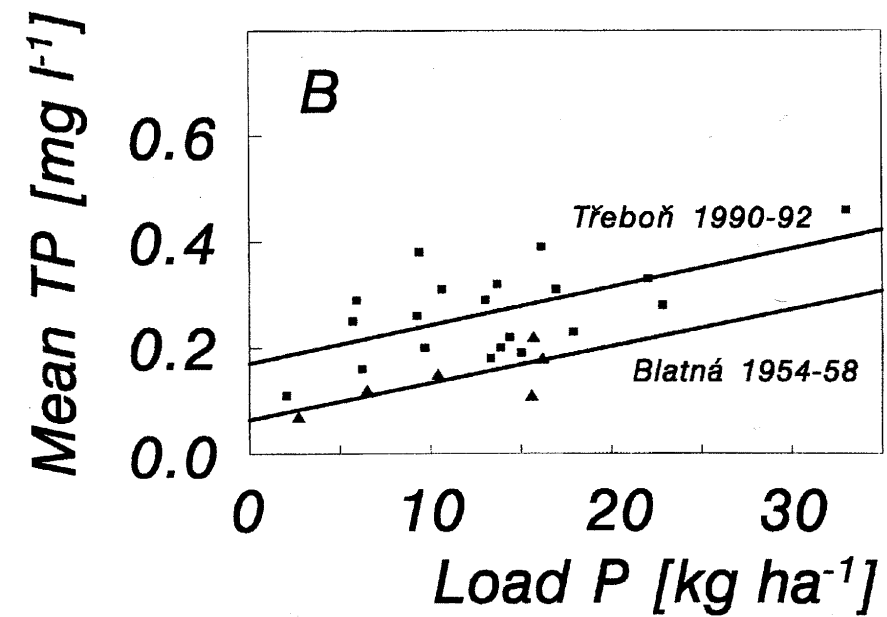

Rod 1993 – 1995, 2008 – 2011, 2014, 2015

	<i>Chl-a</i>	<i>TP</i>	<i>DRP</i>
<i>Období</i>	$\mu\text{g.l}^{-1}$	mg.l^{-1}	mg.l^{-1}
1993-95	140	0,35	0,05
2008-11	170	0,31	0,02
2014	24	0,20	0.09
	(120)	(0,41)	
2015	44	0,27	0,05

Přísun P vs. koncentrace TP
Rybníky Třeboňsko

